

Sygn. akt II CSK 625/07

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa H. F. i K. F.

przeciwko „E.(...)” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S., O.(...) Co. GmbH & Co. KG z H., A.(...) Inc. z F., N.(...) z Wielkiej Brytanii
o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 kwietnia 2008 r.,
skargi kasacyjnej powódek

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 grudnia 2006 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną i nie obciąża powódek kosztami postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 28 grudnia 2006 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w części dotyczącej pozwanej E.(...) Sp. z o.o. w ten sposób, że oddalił powództwo w stosunku do tej pozwanej oraz zasądził od powódki H. F. na rzecz

wymienionej Spółki 7200 zł kosztów procesu oraz 5400 zł kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd II instancji uznał za niezasadny zarzut nieważności postępowania przed Sądem I instancji uzasadniony niewłaściwym składem Sądu Okręgowego. Nadto Sąd odwoławczy stwierdził, że roszczenie skierowane wobec wymienionej pozwanej sp. z o.o. nie uzasadniało kwalifikowania sprawy w tej konfiguracji podmiotowej jako sprawy z zakresu prawa pracy, ponieważ roszczenie to nie miało swego źródła w stosunku pracy, ani nie było związane ze stosunkiem pracy. W ocenie tego Sądu, szczególne zasady i przesłanki odnoszące się m.in. do składu sądu rozstrzygającego spory wynikające ze stosunków pracy, czy związanych z takimi stosunkami, nie występują pomiędzy pośrednikiem pracy a potencjalnym pracownikiem, a brak jest podstaw do przypisania wymienionej Spółce odpowiedzialności za nieprawidłowe ukształtowanie umowy o pracę ze zmarłym poprzednikiem prawnym powódek. O tym, że sprawa nie miała charakteru sprawy ze stosunku pracy przesądza to, że pozwana ad. 1 Spółka z o.o. była jedynie podmiotem kierującym powoda do pracy za granicą, a nie jego pracodawcą.

Natomiast o braku podstaw do przypisania tej Spółce czynu niedozwolonego przesądza w ocenie Sądu Apelacyjnego treść umowy łączącej ją ze zmarłym W. F. Nie daje ona podstaw do przyjęcia, że czynności pozwanej pośredniczenia w zatrudnieniu miały na celu takie ukształtowanie umowy o pracę (której stroną nie była pozwana Spółka), aby pozbawić rodzinę zmarłego odszkodowania z tytułu wypadku. Sąd Apelacyjny podkreślił, że pozwana poinformowała W. F., w podpisanej przez niego umowie, o konieczności dodatkowego ubezpieczenia, a zamieszczenie takiego postanowienia w umowie jest wynikiem zbadania warunków zatrudnienia i dbałości o interesy kierowanego do pracy.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach, powódki zarzuciły naruszenie art. 476 § 1 k.p.c. i art. 47 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 § 1 pkt 4 k.p.c., twierdząc, że materialnoprawna podstawa powództwa pozostawała w immanentnym związku ze stosunkiem pracy, co implikowało rozpoznanie sprawy przez Sąd I instancji w składzie ławniczym, a wyrokowanie przez ten Sąd w składzie sprzecznym z prawem skutkowało nieważnością dalszego postępowania w sprawie.

Zarzut naruszenia art. 231 i art. 233 k.p.c. uzasadniono nieprawidłowym przyjęciem braku podstaw do przypisania odpowiedzialności pozwanej E.(...) sp. z o.o. Skarżące twierdzą, że Sądy obu instancji przeprowadziły rozumowanie oparte na domniemaniach faktycznych, wyprowadzając jednak całkowicie odmienne wnioski.

Naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 233 § 1 k.p.c. dopatrują się powódki w samodzielnym ustalaniu przez ten Sąd okoliczności faktycznych sprawy, w oderwaniu od ustaleń Sądu I instancji w oparciu o które można było przyjąć za ustalony fakt zaistnienia swoistej „zmowy” pozwanych, uniemożliwiającej następcom prawnym skuteczną realizację praw związanych ze śmiercią W. F.

Zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. uzasadniono nieprawidłowym obciążeniem powódki H. F. kosztami procesu w sytuacji przeświadczenia powódek o zasadności roszczeń w stosunku do wszystkich pozwanych w oparciu o informacje uzyskane od W. F.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej powódki zarzuciły błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 441 § 1 k.c., uzasadniając ten zarzut tym, że postępowanie dowodowe bezspornie wykazało udział wszystkich pozwanych w jednym delikcie, co przesądzało o niemożności sztucznego rozbicia łączącego ich węzła solidarności.

Pozwana „E.(...)” sp. z o.o. w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o oddalenie w całości skargi kasacyjnej i o zasądzenie na jej rzecz od powódek kosztów postępowania kasacyjnego, przedstawiając argumentację mającą negować zasadność podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów.

Z kolei pozwane ad 2 i ad 4. Spółki: „O.(...)” i N.(...) w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosły o oddalenie tej skargi i o zasądzenie na ich rzecz od powódek kosztów postępowania kasacyjnego, zarzucając błędne żądanie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości wobec zaskarżenia go jedynie w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie została oparta na uzasadnionych podstawach, co skutkowało obowiązkiem jej oddalenia.

Chybione okazały się zarzuty naruszenia wymienionych w skardze przepisów procesowych mające uzasadniać zarzut nieważności postępowania wskutek wadliwego składu Sądu pierwszej instancji. Nawet obowiązek wzięcia przez Sąd Najwyższy z urzędu pod uwagę nieważności postępowania w granicach zaskarżenia (art. 398¹³ § 1 k.p.c.) dotyczy tylko postępowania przed sądem drugiej instancji (wyrok SN z dnia 21 listopada 1997 r. I CKN 825/97, OSNC 1998 r., Nr 5, poz. 81). Natomiast Sąd Najwyższy rozpoznając skargę kasacyjną nie może w ramach bezpośredniej kontroli kasacyjnej badać nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (postanowienie SN z dnia 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06, niepubl.). Podniesiony

przez skarżące zarzut nieuwzględnienia przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji może uzasadniać obrazę jedynie art. 386 § 2 k.p.c., a nie naruszenie art. 379 pkt 4 k.p.c. (wyrok SN z dnia 16 listopada 2006 r. II CSK 143/06 niepubl.). Tymczasem skarga kasacyjna nie zawiera zarzutu naruszenia przez Sąd odwoławczy ani przepisu art. 386 § 2 k.p.c., ani art. 378 § 1 k.p.c., a Sąd Najwyższy działając z urzędu w granicach zaskarżenia na podstawie art. 398¹³ § 1 k.p.c. - nie dopatrywał się nieważności postępowania odwoławczego. Natomiast w pozostałym zakresie władny był rozpoznać skargę kasacyjną tylko w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw wyznaczonych w tym zakresie przepisami procesowymi objętymi zarzutem naruszenia. Sąd Najwyższy podziela natomiast argumentację Sądu Apelacyjnego, zawartą na s. (...) uzasadnienia zaskarżonego wyroku, prowadzącą do konkluzji, że charakter i kwalifikacja roszczenia powódek wobec pozwanej ad. 1, w stosunku do której powództwo zostało oddalone, uzasadniały pogląd, że skład Sądu I instancji rozstrzygającego w tej konfiguracji podmiotowej o tym roszczeniu był prawidłowy, a w konsekwencji nie zachodziła nieważność postępowania przez tym Sądem.

Chybiony okazał się również zarzut naruszenia przepisów art. 231 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c., a uzasadniony błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem tych przepisów poprzez nieprawidłowe przyjęcie braku podstaw do przypisania pozwanej ad.1 odpowiedzialności za nieprawidłowe ukształtowanie umowy o pracę ze zmarłym W. F. podczas, gdy w ocenie skarżących istniały podstawy do przyjęcia odpowiedzialności tej spółki. Obszerna argumentacja skarżących zamieszczona na s. (...) uzasadnienia skargi kasacyjnej sprowadza się w istocie do próby podważania ustaleń przyjętych przez sąd odwoławczy za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia, z jednoczesnym dążeniem do wykreowania nowych odmiennych ustaleń faktycznych (zwłaszcza na s. (...) uzasadnienia skargi), preferowanych przez stronę skarżącą. Taka konstrukcja zarzutu naruszenia wymienionych przepisów procesowych nie mogła odnieść zamierzonego przez skarżące skutku, ponieważ z woli ustawodawcy wyrażonej w art. 393³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Ponadto o bezzasadności zarzutu naruszenia art. 231 k.p.c. świadczy przyznana przez same skarżące okoliczność, że Sądy obu instancji przeprowadziły rozumowanie oparte na domniemaniach faktycznych (uzasadnienie skargi), choć wyprowadziły z nich odmienne wnioski. Tymczasem przepis art. 231 k.p.c. pozwala Sądowi, w ramach jego dyskrecjonalnej władzy jurysdykcyjnej, na możliwość (ponieważ

nie przewiduje obowiązku) uznania za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Jednakże fakty ustalone również przy wykorzystaniu domniemań faktycznych także nie mogą być skutecznie objęte zarzutem sformułowanym w ramach podstaw skargi kasacyjnej. Ograniczenie wynikające z przepisu art. 398³ § 3 k.p.c. obejmuje bowiem ustalenia wszystkich faktów, a więc także uznanych przez Sąd za ustalone na podstawie domniemań faktycznych (art. 231 k.p.c.).

O bezzasadności zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c. jako mieszczącego się – w ocenie skarżących – w ramach drugiej podstawy kasacyjnej przesądza okoliczność, że rozstrzygnięcie o kosztach postępowania nie może mieć istotnego wpływu na wynik sprawy, ponieważ rozstrzygnięcie o kosztach postępowania jest co do zasady tylko konsekwencją i emanacją wyniku merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, a nie odwrotnie. Natomiast ewentualne zastosowanie przez sąd przepisu art. 102 k.p.c., a więc rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zgodnie z zawartą w nim normą, jest uprawnieniem Sądu możliwym do wykorzystania w szczególnie uzasadnionych wypadkach, o których wystąpieniu lub ich braku rozstrzyga Sąd i czego strona nie może skutecznie kontestować.

Wobec braku podstaw do uwzględnienia zarzutów mieszczących się w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, oceny zarzutu naruszenia wskazanego w skardze przepisu prawa materialnego należało dokonać z uwzględnieniem stanu faktycznego będącego podstawą orzekania dla sądu drugiej instancji.

Zarzut błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania art. 441 § 1 k.c. nie zawiera przekonującego uzasadnienia jego naruszenia w którejkolwiek z obu wymienionych w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. możliwych postaci naruszenia. Skarżące nie artykułują w uzasadnieniu swojej skargi [s. (...)] w czym miałyby się wyrażać błędna interpretacja tego przepisu przez Sąd Apelacyjny. Natomiast zarzut wadliwej jego subsumpcji oparty został na próbie podważania oceny dowodów i kreowania odmiennych, a oczekiwanych przez skarżącą, ustaleń w przedmiocie dopuszczenia się deliktu przez pozwaną ad. 1 Spółkę. Taki zabieg skarżących nie mógł okazać się skuteczny, ponieważ Sąd Apelacyjny nie miał podstaw do zastosowania art. 441 § 1 k.c. w sytuacji istniejącego prawidłowego ustalenia, że pozwana ad. 1 Spółka nie dopuściła się zarzucanego jej deliktu. W konsekwencji takiego ustalenia nie może ona ponosić odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, a zatem brak było materialnoprawnej przesłanki do zastosowania przez Sąd Apelacyjny art. 441 § 1 k.c.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.